

Danmarks Riges Krønike

Bogen

Danmarckis Rigis Krønicke var den første samlede danmarkshistorie siden **Saxo Grammaticus'** berømte *Danernes bedrifter* ca. 400 år tidligere. Ordet **krønike** betyder egentlig en "fremstilling af historiske begivenheder i kronologisk rækkefølge". Af titelbladet kan vi se, at værket handler om **Danmarks historie fra de ældste tider til nutiden**. Bemærk således billederne af kong **Dan** og kong **Chr. IV** på forsiden: Start og slut!

Oprindeligt udkom bogen i ni store kvartbind i årene **1596-1604**. Når dette overhovedet var muligt, skyldtes det ikke mindst, at forfatteren, rigskansler **Arild Huitfeldt**, under sine mange embedsrejser rundt om i kongens riger og lande havde mulighed for at **afskrive dokumenter og breve** i arkiver i klostre, kirker og herregårdenes gemmer. Desuden havde han – ikke mindst takket være sine kontakter i kancelliet – mulighed for at **udgive** dette store materiale. Endelig havde han – en af landets rigeste adelsmænd – professionelle skrivere til at hjælpe sig med det praktiske.

I **1650-52** udkom bogen i en ny, lettere revideret udgave i **to store foliobind**. Det er et eksemplar af denne udgave på i alt 1.555 sider, der i dag står på Haderslev Katedralskoles Bibliotek som et af dets kostbareste værker. Vi ved ikke, hvornår skolen anskaffede værket.

Forfatteren

Arild Huitfeldt (1546-1609) hørte til gruppen af landets rigeste personer, d.v.s. den **absolutte højadel**, der i kraft af deres enorme jordegodser sad inde

med både økonomisk og politisk magt. I sine unge år fik **Huitfeldt** en bred **uddannelse** og erhvervede derved international **dannelse** og **udsyn**. Han betragtedes tillige som et højt begavet menneske og i besiddelse af en uhyre arbejdsevne. Han var pragmatisk og nøgtern, og kunne i visse henseender minde om den berømte italienske filosof **Machiavelli**.

Allerede som 27-årig avancerede han til den magtfulde post som **førstesekretær i det Danske Kancelli**, der vel nærmest svarer til vore dages statsministerium. I **1586** fulgte så udnævnelsen til "**Rigens kansler**", der gjorde ham til leder af landets justitsvæsen. Hertil kom – nærmest som en bibeskæftigelse – hans virksomhed som **historiker**.

Baggrunden

Økonomisk, politisk og kulturelt var **Huitfeldts** tid præget af en rivende udvikling – hjemme i Danmark, som ude i Europa. Siden Reformationen i **1536** havde Danmark haft en forfatning, der delte magten mellem **konge** og **rigsråd** og derved gav betydelig indflydelse til folk som **Huitfeldt**. Denne forfatning var **Huitfeldt** derfor en varm tilhænger af, også fordi den fremmede de værdier, han mente, enhver stat burde hvile på: Fred, mådehold og tolerance.

Huitfeldts grundholdning var, at **historien altid gentager sig**: Menneskene er til alle tider ens med det samme miks af styrker og svagheder, de samme begivenheder udspiller sig derfor med variationer igen og igen. Derfor spiller han i sin krønike helt bevidst nutidens bagklogskab ud mod fortidens konger for at prøve dem på deres gerninger. Krige og oprør fordømmes, regeringsforanstaltninger vurderes for og imod. På denne måde gør han historien til et "**spejl**", hvor **nutiden kan tage ved lære af fortiden**. Særlig tydeligt fremgår dette af bogens fortale til den unge fremfusende kong **Christian IV**, hvor **Huitfeldt** som den ældre, kloge statsmand fremlægger kommentarer og almene refleksioner om menneskets natur og verdens gang.

Denne tilgang til historien gjorde værket **enestående i nordeuropæisk historieskrivning** og var samtidig med til at forme bevidstheden om Danmarks historie helt frem til nutiden.